

Mistel (*Viscum album*)

Biologi och utbredning

Mistel är Västmanlands landskapsblomma. Den är vanlig runt Västerås och Kungsör och förekommer sporadiskt i Mälardalen. I övrigt är den ovanlig och man hittar den endast på ett fåtal platser i övriga delar av Sverige. Misteln finns i hela Europa men är vanligast i Centraleuropa. Den växer i träd, framförallt lind, apel, lönn och hagtorn. Misteln är en halvparasit, det betyder att den dels suger näring från sitt värdträd, men att den också har egen fotosyntes och tillverkar egen näring.

En vanlig missuppfattning är att misteln etablerar sig i redan svaga träd. Detta stämmer inte, däremot kan ett träd försvagas och även dö om det växer för många mistlar i trädet eftersom det blir för lite näring kvar till trädet.

Misteln kan vara svår att upptäcka i trädkronorna, men eftersom de är vintergröna är de mycket lättare att hitta under vintern. Den växer som en tät rundad buske som syns bäst när trädet är avlövad.

Mistel

Fridlysning, undantag och dispens

Mistel är fridlyst i Sverige enligt 8 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att plocka eller på annat sätt ta bort eller skada vilt levande exemplar av mistel och ta bort eller skada frön eller andra delar.

Detta innebär att du inte får fälla ett träd som det växer mistel i eftersom du då skadar misteln.

Undantag från fridlysningen

Det finns ett undantag, som innebär att det är tillåtet att skörda mistel om följande punkter är uppfyllda:

- Den som plockar misteln äger eller arrenderar marken där träden står **och**
- trädet är döende eller försvagat på grund av mistlarna **och**
- det växer så många mistlar i området att misteln inte kan riskera att försvinna i området efter att man har skördat misteln

Dispens från fridlysningen

Man kan söka dispens från fridlysningen av misteln hos Länsstyrelsen. För att kunna få dispens måste följande punkter vara uppfyllda:

- Det inte finns någon annan lämplig lösning **och**
- Dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde

Förvaltning och skötsel av naturområden där det växer träd med mistel

I områden där misteln är vanlig kan det uppstå situationer då man kan behöva genomföra åtgärder i träd där det växer mistel. En bra tumregel är att, innan man planerar eller genomför en åtgärd i ett träd, titta upp i kronan och se om det växer mistel i trädet. Beroende på trädets skick och placering kan man ha olika angreppssätt när man vill göra en åtgärd på ett träd som det växer mistel i.

Ett försvagat träd där alla mistlar bör tas bort.

”Farliga träd”

I områden där mistelträden växer i närheten av bebyggelse kan det finnas situationer när man anser att ett träd kan vara farligt. Exempel på sådana situationer är att trädet har utsatts för en mekanisk skada, är röttskadat eller hänger över hus eller vägar. Här nedan listas några enkla tumregler:

- Mekaniska skador behöver inte medföra att ett träd är försvagat och farligt, träd tål ganska mycket. Inte heller behöver ett mistelträd som står i närheten av ett hus eller sträcker sig över en väg vara ett riskträd.
- Om ett träd bedöms vara farligt ska man i första hand beskära trädet.
- Om beskärning av ett träd inte är tillräckligt måste man söka dispens hos Länsstyrelsen för att fälla få trädet. Observera att om man fäller ett mistelträd utan att ha fått dispens så begår man ett lagbrott.

Skörda mistel för att vårda träden

I vissa träd kan det finnas så många mistlar att trädet mår dåligt. Finns det för många mistlar i trädet kan trädet så småningom försvagas och dö. För att undvika detta kan det ibland vara nödvändigt att skörda mistel för att vårda trädet. Det kan variera lite hur många mistlar som kan vara lämpligt att ta bort. Faktorer som styr är hur stort trädet är och hur försvagat det är. En tumregel man kan hålla sig till är att spara minst tre mistlar i trädet. Endast om trädet är mycket försvagat är det ok att ta bort alla mistlar.

Ett träd där mistel behöver sköras för att trädet inte ska försvagas.

Mistel och detaljplanläggning

Eftersom misteln är fridlyst är det viktigt att kommunen tar hänsyn till den när man tar fram nya detaljplaner, så att detaljplanen inte tillåter något som kan skada misteln. Om man bedömer att detaljplanen inte kan utformas på ett sådant sätt att misteln inte skadas måste kommunen söka dispens. Dispens från fridlysningen kan endast medges om det inte finns någon annan lämplig lösning och att dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Med annan lämplig lösning menas till exempel att syftet med åtgärden kan nås på ett annat sätt eller på en annan plats som påverkar arten mindre. Konkret kan det till exempel handla om att planerade hus flyttas något eller att andra anläggningar anpassas.

Ansökan bör ske i ett tidigt skede i planprocessen. Ansökan ska innehålla en beskrivning av vad som ska göras, var, hur och varför åtgärden behöver utföras. I samband med att Länsstyrelsen prövar frågan om dispens kan Länsstyrelsen överväga att förena dispensen med krav på kompensationsåtgärder som kan mildra den negativa effekten av ingreppet. Länsstyrelsen ser gärna att dispensansökningar förenas med förslag på lämpliga kompensationsåtgärder.